

Найден Геров
Стоян и Рада

Не съм увил аз китка цвете
да дам на Твоя хубост дар,
та да Ти вляза у сърдцето
с народен наш обичай стар;

а вдохновен с любов аз жива,
в душа си вдигнах Тебе трон,
и на от сърдце, без протива,
теб жална песен за поклон.

Метни Ти мене очи ясни,
към мен си сърдце обърни,
та да запеем песни красни
на весели честити дни!

* * *

Стоян и Рада от години
един друг влезли си в сърдце;
с една душа расли двамина
и ся любили от деца.
Едно и двамата от мали
и до големи са желали:
да дойде тоя час по-скоро
за ръка да ся поведат,
пред Бога в церква и пред хора
стопане да ся нарекат.

* * *

Горките тайно ся лъстили
да доживеят до бял ден,
та с съюз на души мили
живот да начнат усладен,
напълнен с дни честити,
кога вече с любов открита
народно в церква ся венчечат,
пред Бога с клятва с'обрекат
един за друг да си живеят
и да се любят и до смърт.

* * *

Намислил майци да обади
Стоян, че време е вече
мома да му избере млада,
невеста да му нарече,
че си нашъл протива Рада –
девойка гиздава и млада;
но от таз мисъл той примирал,
като да знаял, че с това
голям куп горести събирал
да си изтръси на глава.

А стара майка и не слуша,
че той от Рада китка зел,
на уши ней купил менгушье,
на тънка шия бисер бел.
Да задоми Стоян тя рачи
с безродно, отредно сираче;
тя иска булка да му земе,
что знае къща да реди,
та майка си на старо време
той да избави от беди.

* * *

Стоян като жена заплака,
кога от майка чул това,
кога тя зела да му тяка,
че му сама мома нашла
по-хубава и по-зелена,
от Бога с сичко наделена –
и с хубост и със добро имя,
че тя самичка на умат,
без да й каже, грижа има,
за да си настани синат.

* * *

И майчината грозна дума
отрова му в душа изля
като удар от черна чума,
като калена в яд стрела;
катран му тя капна на сърдце
и му отне нозе и ръце.

И сичко, что му било мило,
что ся надеял на светат –
за него ся вече свръшило
и шат да го заровят млад.

* * *

Кат той пред Рада да ся яви,
от любовта си да ся отрече!
Ще може ли да я забрави,
когато я любил вече,
кога му тя седи в сръдцето
и то от нея е огрето?
Без Рада сръдце му ся пука,
че то за нея е живо,
и ся за нея само чука,
а там за друга е мрътво.

* * *

Стоянчо си клъне главата,
че доживял до черни дни,
та дума майка му запрати
и го с сираче зачерни.
За Рада му бил драг животът
и с нея го сега разводят. –
А той кога загуби нея,
като за друга го годят,
зачто му е веч да живее,
без пръво либе на черн свят!

* * *

Със плач е чула Рада мила,
че той за друга е годен,
и много слъзи изронила;
а надвечер в той лютий ден
стегнала ся и ся наела,
та кам чешма със менци бели
тръгнала весела, засмяна,
ега Стояна срещне там,
та китка си от Стояна
да земе, да не я е срам.

* * *

Стоян и Рада моли тихо:
– „*Проста ти китка*, да речеш,
че ми сърдцето ораниха
с тоз пустий останал годеж;
когато я подуша, с нея
сърдцето с цяр да си поля,
кога пред очи я извада
с изсъхнал и извянал цвят,
да смисля тебе и с отрада
да съхна в тоз лъжовен свят.“

* * *

Пред годеница си насила
повдига очи млад Стоян,
че тя открай не му е мила,
че е от Рада него свян.
За Рада сърдце му копнее,
че е роден на свят за нея.
А майка му си ся готови
как сватбата да отреди;
тя дарове нашила нови,
пред свахи да ся отсрами.

* * *

Осмяна Рада нечестита,
молила ся нощя, дене
да й ся скъсат скоро дните,
да я покрие черната земя,
да не дочака либе мило
да иде с друга под венчило.
Изсъхнало й лице бяло,
загубила си хубостта,
очи й черни потемняли,
замрели сладки й уста.

* * *

В душата нейна ся е вела
голяма и люта печал,

та я катурила в постеля,
Животът ѝ ся довършал
и дишането ѝ помало
от ден на ден ослабевало.
Родината я посетила
на смъртний час да ся простят,
и ангел е дошъл със сила
да я прибере в она свят.

* * *

Когато веке издишала
със смъртен по лицето пот,
тя рекла: – „Мене, мила мале,
вече ся кратил тоз живот;
е че душа предавам Богу,
а тебе, мале, моля много,
с телото път мини Стояну,
кога да иде под венец,
да види първо либе, мамо,
студен и пребледнял мрътвец.“

* * *

Ерген към църква с млада булка
роднина, сватове ведът;
топани, гайди и цигулки
пред них връвят с пряпорец в път.
У църква светят ясно свяци,
темян ся пуши там горящий.
Кога ся сватбата запряла
преди церковните врата,
попове жално-милно пяли:
– „Да ѝ е вечна памятьта.“

* * *

Стояну ся душа стеснила
и той от тоя страшен глас
забравил булка и венчило
и влязъл в църква тоя час.
Там что да види! Рада мила
мрътва лежала у носило.
Премрежили му ся очите,

светът пред него потемнял,
той не можъл да с'окопити
до что горкий е доживял.

* * *

Стоян забравил срам, прилика,
извадил пръстен от ръка,
фрълил го майци и извика:
– Да ти е булката драга,
теб да венчечат с нея, мале,
че ти сама си я избрала,
та Рада, моята пръвница
зарови в черната земя.
Убий и мен, ега двамина
на оня свят щем оживя.

* * *

Без теб на оня свят по-лесно
Бог, мале, ще ни събере,
че мен без Рада е тук тесно,
а с нея е и в гроб добре.
Ти, мале, мене си родила,
за да мя умориш насила...
С тез думи той паднал на Рада,
Със слъзи горки я облял;
от нея без да ся отвади,
той на носило умрял.

* * *

Така горкий Стоян на младост,
преди да влезе още в свят,
когато му готвили радост,
капнал като извянал цвят:
дошъл уж в церква на венчило,
а там го злото поразило.
В земя плеснива с либе мило
го задомили наедно;
а с гозба помян му сторили
и го преляли със вино.

* * *

Със слъзи сватба ся облива
за млади Рада и Стоян;
кам небо със молитва жива
възносят вси за них темян.
На оня свят Бог да настрои
и них в мир с праведници свои.
Стояновата майка само
не си оплакала синат,
а клела Рада, че с измама
Стоян тя зела в оня свят.

* * *

Но майчината му клетва люта
не я стигнала до глава;
до вишний Бога била чута
от земя праведна молба:
на оня свят Стоян и Рада
един на друг били отрада;
на тоз свят ним из гробове
изникнали от Бога две
високи кичести дръвета
и си ся сплели връхове.

1845 г.

КРАЙ

Източник: Литературен клуб

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/4131>]